

KOROŠKI SLOVENEK

Naroča se pod naslovom: „KOROŠKI SLOVENEK“,
Klagenfurt, Viktringer-Ring 26.

Rokopisi se naj pošiljajo na naslov:
Politično in gospodarsko društvo, Klagenfurt, Viktringer-Ring 26.

**List za politiko,
gospodarstvo in prosveto**

Izhaja vsako sredo. — Posamezna številka 15 grošev.
Stane četrletno: 1 S 50 g; celoletno: 6 S — g
Za Jugoslavijo
četrletno: Din. 25.—; celoletno: Din. 100.—

Naša beseda.

Vemo, da nam jezik ne daje našega narodnega obličja. Kajti kakor je vsa posebnost posameznega človeka izraz njegovega duha, tako je tudi svojevrstnost našega naroda vzrastla iz naše slovenske duhovnosti. Da, celo v mnogih nemških vaseh in ljudeh moremo reči, da v njih živi slovenski duh, čeprav ne govore več slovenske besede.

In vendar je naš jezik, naša beseda, najbolj živa in najbolj poduhovljena in najznačilnejša poteza našega narodnega obličja. Kajti ta naš jezik, ta najbolj poduhovljeni zunanji izraz naše duhovnosti, je vzrastel iz tistega najtišjega koticčka slovenske duše, kjer je ta „pesnica po božji milosti“ doživljala notranje bogatstvo vsega, kar jo je srečavalo. Zato smemo reči, da je naša slovenska beseda danes najbogatejši in najpristnejši izraz in odraz naše narodne bitnosti. Zato pa tudi vsak narod, ki hoče rasti in najti svoje pristno narodno obličje, išče in neguje svoj besedni zaklad, ga čisti in tako vedno bolj pokorava svoji pristni duhovnosti. Celo Irca, ta ganljivi primer navdušenega malega naroda, katere mu so Angleži usilili svoj jezik, tako da mu je otrpnila lastna beseda, čutijo danes, ko so dosegli popolno narodno neodvisnost in lastno državo, živo potrebo po svojem starem jeziku. In z veliko ljubeznijo in marljivostjo in vztrajnostjo poživljajo svojo že vzdavljano besedo in iz nje razbirajo svojo pristno narodno duhovnost.

V naši besedi zveni in poje našega naroda življenje, ki mu pravimo zgodovina. V besedo je prelival naš rod svoje veselje, svojo žalost svojo vero in upanja, še predno se je zavedel, da je. Pesem in basen in pripovedka in pozdrav in čestitka in imena širom naše zemlje in preko njenih današnjih menikov so glasniki, da naš narod živi in da hoče v bratški slogi z vsemi narodi, malimi in velikimi, lepšati božje stvarstvo in slaviti Stvarnika s svojim narodnim obličjem in njegovo najpristnejšo potezo: s svojo slovensko besedo.

Toda danes vsi preplašeni doživljamo, kako so navalili na našo besedo. V tri svetove gre naša zemlja, tri duhovnosti se srečavajo pri nas. In z njimi je dovolj temne želje. Vsem rabljem naše besede, najznačilnejše črte našega narodnega obraza, zoperstavljamo dejstvo in voljo: Slovenci smo in hočemo biti!

Mi Slovenci po koroških dolinah ob Zili in Dravi in ravninah okrog Celovca, Velikovca, Dobrlevasi in Pliberka in po hribih in planinah naših gora kličemo na sever: Ne trgajte nam naše besede, ne ubijajte je na ustnih naše nežne dece po šolah! Ona je najbolj naša, vse bolj cvet našega slovenskega duha kot tisto narodno blago noš in pohišta, katero ste

spravili v celovški muzej, da bi bilo priča naše narodne duše. Slovenski les in prst ste hranili, da bo še stoletja priča proti vam. Našo besedo in naše slovenstvo z njo nam ubijate v blazni zmoti, da morete ubiti slovenskega stvariteljskega duha. In če bi se vam posrečilo vzeti vse naše, predvsem našo besedo, tako da bi bila edina zunanja sled koroških Slovencev samo še v muzeju — nemški narod bi tod ne domoval — bili bi mi še naprej koroški Slovenci z nemško besedo in nemirnim značajem. Tudi zato je najboljša učiteljica zgo-

dovina daljne Prusije in severne Karantanije.

Toda mi moramo odkrito izpovedati našo vero v nemški narod: Mi smo prepričani, da se morajo v tem močnem osemdesetmilijonskem narodu oglasiti in uveljaviti moške, ki bodo povzeli besedo za nas in nam dali možnosti za življenski razmah, da popravijo stari greh potujčevanja. Mi slutimo in čutimo tisti veliki čas, v katerem si bodeta podajala roke Slovenec in Nемец na Koroškem in bo med njima samo beseda drugačna — Bruder, brat — duh pa eden: ljubezen.

Lernet endlich lieben!

Prvi korak k tako zaželjenemu sporazumu v deželi je medsebojno spoštovanje. — Tod naj pokažejo tudi Nemci, da so iskreni v želji po mirnem sožitju obeh narodov!

Tudi naša Koroška gre v novo dobo. Plitva miselnost minulih let najde vedno manj odmeva v rodu in njega dnevu, čisto nova vprašanja vstajajo in iščejo rešitve. Zato je povsem razumljivo, če postaja tudi pri Nemcih težnja po boljšem razumevanju in lepšem sožitju obeh narodov v deželi vedno silnejša in najde vedno več glasnikov in privrženecv. Tem bodi namenjena naša današnja beseda.

Naša manjšina želi končnega sporazuma z nemško večino v dobrobit celi deželi. Pa njena vera in zaupanje v nemškega sosedu je po razočaranjih zadnje dobe in po vedno zopet se ponavljajoči brutalni resničnosti narodne nestrpnosti med Nemci tako majhna!

Še danes je v večini Nemcev silna mržnja do vsega slovenskega in slovanskega. Ja, nemška duša čuti naravnost instinktivno v slovanskem svetu najhujšega in najnevarnejšega sovražnika. Evo par sličic iz najmlajše dobe:

V mali celovški gostilni je sedela skupina slovenskih študentov, praznovala zaključek šolskega leta in bila zato dobre, vesele volje. In iz te študentske volje je privrela domača slovenska pesem, saj je bilo fantom tako lahko v mislino svobodo. Naenkrat zakriči pri sosednji mizi nekdo: „Gehet nach Jugoslawien singen, wir lassen uns so etwas nicht gefallen!“ Nervozno je mahal z rokami in pretil. Slovenska družbica se je spogledala, mraz in srd ji je lezel v srca in odhajala je v novem spoznanju.

Nedavno smo bili priča sledečega prizora v drugi celovški gostilni: Sedela je tam družba slovenskih gospodov iz Jugoslavije in se živahno pogovarjala o utisih z dovršenega potovanja po Koroškem. Ob sosednji mizi so sedeli trije Nemci, ki so ob slovenski besedi takoj postali pozorni. „Was machen diese windischen Hunde hier?“ se je glasno slišala njihova ocena.

V nekem spodnjekoroškem kraju je nastopil pri sv. maši kvartet ljubljanskih akademikov, ki so se nahajali na potovanju. Peli so cerkvene pesmi. „Lepo je bilo!“ so zadržljivo ocenjevali domačini. „Was wollen diese Hetzer?“ je vpraševal nek prisotni Nемец in iskal pritrdila.

In tem malim epizodicam izza zadnjih mesecev bi lahko nanizali še celo vrsto drugih. Naravnost kričeč dokaz, kako velikanski preokret se ima še izvršiti v nemški miselnosti, da

bo govor o boljšem razumevanju in sporazumu vsaj nekoliko stvarnejši. Čudno, da Nemci sami ne občutijo lastne razdvojenosti in neiskrenosti. Sami se borijo proti razkrajajoči razredni misli, a hkrati z drugo roko sejejo razdor in sovražstvo v taisti deželi. Sami bi hoteli poklonov svoji kulturi, a izzovejo v svojem pretiranem samoljubju le nasprotno. Z resno voljo celo se hoče iskati nekega zblizanja, a obenem se proglasi ves miselni svet slovenskega naroda na Koroškem, njegovo tradicijo in sedanost za nemško lastnino. Ni ga koroškega, ja niti avstrijskega nemškega lista, ki bil samo enkrat priobčil slovanskemu ali slovanskemu svetu prijazno besedo, eno samo dobro kritiko slovenski knjigi, objektivno oceno slovenski prireditvi. Referent Scheichelbauer razmotriva v posebni brošuri o možnosti sporazuma z manjšino, a se istočasno krčevito trudi doprinesti dokaz, da ta manjšina nima nobene lastne samobitnosti. Gleda trn v peti sosedu, a ne vidi bruna v lastnem očesu. Pisatelj Perkonig išče v svojih zadnjih delih neko višjo človečansko misel in pri tem ga prav nič ne moti, da predseduje istočasno organizaciji, katere delo je narekovano iz ozkega šovinizma in nacionalne nestrpnosti. In ko je o priliki odkritja spomenika Bernhardu Spanheimu dež. glavar govoril grozilne in čisto breztaktne besede proti sosednjemu rodu, se ni našel v deželi nikdo, ki bi ga bil opozoril na dolžnosti in zahteve časti visoke deželne službe. Krogov, ki podpirajo in pospešujejo tujski promet v deželi, prav nič ne moti ta strahovita in brezobzirna nedoslednost rojakov, ki iščejo tujega denarja, a obenem žalijo taiste tujce s trdo besedo ali celo grdo psovko.

Zato naj nemški narod ne zahteva našega zaupanja dotlej, da sam ne dokaže svoje iskrenosti za sporazum. Smo za enotnost dežele in za lojalno sožitje obeh rodov, a odločno zavračamo take poizkuse in take besede brez resne volje. Sicer pa smo trdno prepričani, da si tudi v naši deželi pribori misel pravičnosti in medsebojnega spoštovanja svoje mesto, ker jo bo nakazal splošni položaj nemškega naroda v Nemčiji in Avstriji. Verujemo, da napočijo tudi pri nas prav kmalu dnevi, ki bodo glasno govorili veliko resnico ljudstvu: Ihr habt lang genug gehasst und lernet endlich lieben!

Nemčija hoče redno vojsko.

Nemški vojni minister zahteva oborožitev Nemčije in napoveduje prelom z Ženevo, če odkloni nemške zahteve.

Evropske države že dalje časa vodijo pogajanja za izvedbo razorožitve, a doslej se ni posrečilo najti niti najmanjšega sporazuma. Nemčija je izrabila neuspeh dosedanjih konferenc in zahteva s posebno spomenico francoski vladi enakopravnost v obrambni politiki. Nemška spomenica vsebuje sledeče točke: 1. Izprememba sedanjega po verzajski pogodbi določenega statuta za nemško vojaštvo. 2. Povratak k stanju, ki bo predstavljalo mešan sistem poklicnega vojaštva in obvezne milice. 3. Armado v številu 300.000 mož. 4. Zopetno uvedbo težke artilerije in obrežne artilerije. 5. Ustanovitev parka težkih tankov. 6. Ustanovitev vojaških letal. 7. Pomnožitev vojne mornarice z ladjami, ki imajo aparate za spustitev vodnih letal, nadalje s težkimi in lahki oklopnici kakor tudi s podmornicami. 8. Gradba utrdb na mejah države. 9. Graditev 25 tovarn za vojni material.

Francoska javnost je sprejela nemško zahtevo skrajno razburjeno in jo smatra za zahtevo po razveljavljenju verzajske mirovne pogodbe. Ministrski predsednik Heriot pa je ostal docela hladnokrven in je izjavil, da pričakuje še celo vrsto podobnih spomenic iz Nemčije.

Nemška vlada je objavila to svojo noto, ker je bila prepričana, da razorožitvena konferenca ne more roditi nikakega rezultata dotlej, da se razjasni vprašanje enakopravnosti Nemčije. In pri tem stremljenju jo podpira Italija, ki je seveda popolnoma protifrancosko usmerjena.

Razburjenost francoske javnosti je povečala tudi izjava vojnega ministra in generala Schleicherja nekemu italijanskemu časnikarju, da je Nemčija pripravljena v slučaju, da se tej njeni zahtevi od strani Francije ne ugoditi, da skupno z Italijo razbije Društvo narodov.

Kaka bo končna usoda tega nemškega koraka, je še nejasno. Sigurno je le, da s tem države prehajajo zopet v pogovor o oborožitvi in ne več razorožitvi. In to je brezdvomno prvi uspeh narodno-socialistične Nemčije, ki se s svojimi zahtevami povrača celo že v predvojno miselnost in prinaša Evropi namesto miru nevarnost nove svetovne vojne.

Hindenburg in Papen popuščata napram Hitlerju. Ozračje v Nemčiji se čisti. Nedavno se je sestel državni zbor, katerega je otvoril najstarejši član, komunistka Klara Zetkin, z bojevitim in revolucionarnim govorom. Nar. socialisti so pokazali skrajno zmernost. Pri sledečih volitvah je bil izvoljen nar. socialist Goering za predsednika državnega zbora, tudi ostali člani so izključno nesocialisti. Mirni potek prvega zasedanja je dobro vplival na nemško javnost in na prezidenta Hindenburga in govori se, da prezident ne bo opustil parlamentarne poti, marveč poveril vlado novonastali koaliciji nac. socialistov in centrumašev. Hitler je nedavno izjavil, da vztraja na zahtevi po kanclerskem mestu. Tekom tedna je pričakovati odločilnega koraka državnega prezidenta.

Kaj se godi na Irskem. Leta 1921 so angleški in irski zastopniki podpisali pogodbo, ki je ustvarila „Irsko svobodno državo“. Irsko ljudstvo je postalo svobodno. A sledil ni mir marveč večni notranji spori med dvema irskima strujama. V prvih letih svobode je morala vlada postreliti 75 upornikov in atentatorjev, ki se niso hoteli zadovoljiti z doseženim položajem. Ko je prišel na vlado de Valera, je dosegel, da je postala njegova milica, ki je bila dotlej prepovedana, zakonita. In proti tej milici so sovražniki de Valere ustvarili svojo vojaško četo in jo nazvali belo armado. Ta vojska je sestavljena iz častnikov in vojakov, ki so se borili nekoč skupno z Angleži, in zastopa zato seveda Angležem prijazno stališče, dočim je de Valera v svojih zahtevah do Londona vedno drznejši. Med taborom vladne opozicije in de Valero vlada najostrejša borba in ta napetost se je prenesla celo že v parlament in danes obstoja izredna nevarnost, da se povrnejo v deželi žalostni dogodki, na katerih je krvavela Irska pred desetimi leti.

Na Angleškem so se pričeli štrajki. Minuli teden so izbruhnili v več tvornicah severne Angleške štrajki, ker so ostali pogovori delavcev z delojemalci o plačah in kolektivnih pogodbah brez vsakega uspeha. V stavko je stopilo pol milijona delavcev. Verjetno je, da bodo tem delavcem sledili še drugi. Gospodarske posledice bodo za angleško industrijo naravnost porazne. Angleško trgovino stane stavka tedensko milijon funtov šterlingov. Listi napadajo ministrskega predsednika, da ni osebno posegel v spor. Verjetno bi bilo, da bo račun te stavke končno morala plačati angleška vlada.

Brezposelnost v Ameriki narašča. Listi objavljajo število brezposelnih v Združenih državah za mesec avgust 11.700.000. Brezposelnost se je tekom zadnjih mesecev povečala za 300.000 oseb. Bedo teh revežev veča dejstvo, da Amerika ne pozna nikake državne podpore marveč jih prepušča njihovi usodi.

Amerika se približuje Rusiji. Med zastopniki Rusije in Zedinjenih držav so se pričela pogajanja za pravno priznanje sovjetskega režima s strani Amerike. Posebna ameriška komisija proučava sedaj položaj v sovjetski državi. Listi sodijo, da postaja položaj na daljnem vzhodu vedno bolj kritičen in Japonska čimdalje glasnejša, da je spričo tega Amerika prisiljena sprejeti predlog sovjetske vlade in vpostaviti redne diplomatske odnose med Moskvo in Washingtonom. To, da skuša Amerika doseči sporazum z Rusijo in da je ameriško mornariško poveljstvo izdalo povelje, naj ostane ameriško brodovje še nadalje v Tihem oceanu, je vznemirilo sedaj Japonce in v Ameriko nameravajajo poslati admirala Namura, da prepriča ameriške kroge o miroljubnosti Japoncev napram Kitajski. Vprašanje je, mu li bodo Amerikanci verovali.

Ogrožena Rusija. Sovjeti se dobro pripravljajo na bodočo svetovno vojno, katere se gotovo nadejajo in jo imenujejo z drugim imenom: svetovna revolucija. Razpolagajo z najmodernejšim orožjem, tanki, topovi in z izborna izvežbanim vojaštvom. Zadnja poročila navajajo število njihove zračne armade: 1270 letal in 5000 pilotov. Vojaške tovarne, katere vodijo večinoma nemški inženjerji, so sijajno opremljene in bi zamogle proizvodnje vojnega materiala v slučaju potrebe lahko podvojiti. — Tudi kos praktičnega komunizma!

Kitajci se ne podajo Japoncem. Kitajski zunanji minister je nedavno podal nenavadno ostro izjavo proti Japoncem in njihovim težnjam po Mandžuriji: V Mandžuriji ne bo miru in blaginje, dokler se ne umakneje odtod vse japonske čete. Kitajska ne bo odstopila niti peči zemlje niti kakršnekoli pravice in se bo oboroženi sili uprla z vsemi sredstvi. — Kitajsko podpira Društvo narodov, ki se je izreklo proti japonskemu prodiranju v Mandžurijo.

Bivši španski kralj Alfonz se namerava naseliti v Avstriji. Trenutno se pogaja s knezom Lichtensteinom, da bi za svoje bivanje najel njegov grad pri Mödlingu pri Dunaju.

Kancler dr. Dollfuss je odpotoval v Nemčijo, kjer je zastopal avstrijske katolike na velikem nemškem katoliškem shodu „Kristus v velemestu“ v Essenu. 19. septembra pa odpotuje v Ženevo, da sodeluje pri mednarodnih konferencah in stori zadnje korake za prenakazitev odobrenega posojila.

Kmetijstvo v Rusiji.

Baron Fersen, nekdanji predsednik državnega zbora v Petrogradu, objavlja od časa do časa v dunajski „Reichspost“ članke o ruskem gospodarstvu. Mož pozna Rusijo in zato se sme njegovim poročilom verjeti. Takole se glasijo glavne misli njegovih poročil: Tri četrtine vsega ruskega polja se je letos obdelovalo že v skupnem gospodarstvu, vsega skup 66 milijonov hektarjev. Po vesteh vladnih listov se je našlo 80 milijonov centov žita več kot lani, tako da bo letos dosti več kruha in krme kot lani. Fersen dvomi nad resničnostjo teh vladnih vesti in sicer zato, ker se je spomlad setev zapoznala, ko ni bilo pravočasno semen in polja niso bila pripravljena. Vrhutega je bilo seme malovredno in se sodrugom pri kolektivnem delu ni prav nič mudilo. Sedanji komunistični nered je karikatura rednega go-

spodarstva. Položaj kmečkih komunističnih zadrug — kolhozov — je neznosen. Kolhozi morajo sprejemati od določenih tovarn po določeni ceni izdelke in morajo istotako oddajati tudi svoje pridelke po vnaprej določeni ceni. Tudi ruske tovarne delajo slabo in drago. V tovarnah ni prave discipline in nič pravega vodstva. Ustanovile so se velikanske tovarne, ki so medsebojno tesno zvezane. Vsled tega se ne more nobena pristo gibati. Tako je tožil sam ljudski komisar Rudsutak, da je vedno več slabega blaga in da se tovarne medsebojno ovirajo vsled zanikarnega dela. Vlada sicer skuša navduševati za kvalitativno delo z odlikovanji in nagradami in večjo mero živil. A pravega uspeha ne more doseči. Industrija je bolna in delonezmožna in njena bolezen je okužila sedaj še kmetijstvo. Naročila na traktorje, semena itd. se izvedejo prepozno in blago je vrhutega često neporabno in predrago. Vsaka napaka v tovarni ovira končno kmeta.

Vlada zahteva od kmeta, da ji daje letno 1.5 milijona pudov (1 pud 16.3 kg) žita po določeni ceni. Cena je izredno nizka in ta oddaja je navadna najemnina za polje, ki je državna last.

Ruska vlada sicer ne pozna davka v našem pomenu, pač pa tirja drugo dajatev, ki jo imenuje „mobilizacijo ljudskih sredstev“. Ruski kmet plačuje v to mobilizacijo letnih pet milijard rubljev. Vrhutega plačuje vsak član kolhoza notranje državno posojilo v obliki zasluzka treh tednov. In če se kateri protivi plačilu, mu preči prognanstvo v gozdove ob severnem ledenem morju.

Letošnja letina je menda dobra. Da pa se vidijo posledice zakasnele setve in slaba kvaliteta semena in malomarnost kolhozov je razumljivo. Takole piše „Izvestija“: Žito raste hitro, a še hitreje plevel. Posebno se širi na poljih, ki so nasajena s peso. Ponekod se pese ne vidi več iz plevela.

Tako položaj kmetijstva v Rusiji ni prav nič rožnat. Pa ni toliko škoda za zemljo, ker se bo dalo zamujeno popraviti. A škoda je za človeka-kmeta, ki postaja pravi proletarec in bo izgubil vsak smisel za skrbno gospodarjenje in redno življenje. Človeka bo težko poboljšati.

Tirolski župani grozijo z odstopom.

Obupni položaj tirolskih občin.

Tudi tirolskim občinam se godi slabo in nekaterim celo tako slabo, da so sklenili župani, da sežejo po zadnjem in najradikalnejšem sredstvu: vladi grozijo z odstopom. Tirolske občine, posebno one v goratem delu dežele se nahajajo v obupnem finančnem položaju. Kmetje ne zmorejo niti davkov niti občinskih doklad, živine in lesa ne morejo zapraviti, ker ni cene in ne kupcev. Z dohodki kmetij krijejo komaj del življenskih potrebščin. In njihov obup in stisko imajo najbolj občutiti občinski možje.

Občine so krile pred leti primanjkljaje občinskega gospodarstva iz dohodka lastnih gozdov in dokler je bila lesu pravična cena, jim je bilo mogoče držati ravnovesje občinskega proračuna. Sedaj pa so ti dohodki popolnoma izostali, doklade se plačujejo vedno nerednejše, dočim rastejo občinski izdatki z naraščajočim številom občinskih brezposelnih in revežev. Kaj naj ukrenejo občine v tem slučaju? Li naj mirno gledajo, kako njihovi občani trpijo bedo in pomanjkanje? Delijo jim podpore iz zadnjih sredstev in opuščajo marsiktere nekoč nujne postavke občinskega računa. Da zamorejo živeti najpotrebnejši, se ne popravlja občinskih potov in strug hudournikov in opušča vse nove investicije. Občine si skušajo pomagati tudi z izdajo posebnih občinskih obveznic, katere izdajajo svojim delavcem za nakup najpotrebnejših živil in obleke v trgovinah. Tako postajajo trgovci upniki svojih občin.

Občinske doklade ostajajo le še kot tirjateve in se množe z vsakim letom. Kaj naj ukrene občina z gospodarji, ki ne zamorejo več plačevati občinskih doklad? Da bi tudi hotela izvesti eksekucije, le težko bi našla za kmetije kupcev. In li naj res dovoli razprodajo kmetiškega premoženja za smešne cene? Seveda

vrnila na Dunaj, odkoder so jo prepeljali domov. Domačini so ji z venci, pesmijo-žalostinko in številno udeležbo izkazali zadnje spoštovanje. — V Gradcu je umrl podklosterški zdravnik dr. Höller. — V Spodnji Kneži se je ponesrečil g. Tomo Kunčič. Mlatilnica mu je pohabila roko. — V Celovcu je napovedal poravnavo trgovec Leo Lilian. — V deželni bolnici je umrl Simon Tancer iz Globasnice. Prepeljali so ga domov.

NAŠA PROSVETA

Naša pot.

Res nam ne manjka receptov, kako ozdraviti bolezen našega časa. Mnogo je resnega truda, da se z raznimi ukrepi, zasilnimi odredbami in ostrimi zakoni ustavi hitri proces razkrajanja v gospodarskem, političnem, prosvetnem pa tudi v verskem življenju. In zdi se, da so to le še injekcije razboletega organizma, ki sicer zadržujejo katastrofalni konec, ki pa ne priključijo pomlajenega zdravja iz notranjosti življenjskega jedra.

So v naravi zakoni, ki določajo življenjsko rast pa tudi umiranje. Treba nam je od Stvarnika dane zakone spoštovati v pravem, naravnem sodelovanju z njimi.

Vse življenje živi in raste iz notranjega jedra in korenin in se razvija in javlja na zunanaj. Vse organsko življenje — rastlinski, živalski, človeški in bogočloveški svet — raste od znotraj na zunanaj. To je smer, ki jo hodi življenje v svoji rasti in tudi propasti. Tako spoznavamo zdravo ali slabo življenjsko jedro na gnilem ali dobrem sadu.

Zato je pogrešeno vse samo zunanje in površno zdravljenje v krizi se nahajajočega življenja. Saj nerodovitnega drevesa ne ozdravljamo samo od zunaj. Bolezen iščemo v koreninah. Potrebno nam je spoznanje, da je vse zgolj zunanje delo — brez notranjega reformiranja in brez korenitega ozdravljenja — le umetno podaljšanje žalostnega životarijenja in ne prinese tako zaželjenega novega življenja. Nočemo pri tem podcenjevati našega prosvetnega dela in mu jemati velike zasluge pri izobrazbi našega ljudstva. Samo pokazati hočemo oni veliki življenjski zakon, ki mora narokovati tudi vse prosvetno delo. **Vse življenje — tudi prosvetno — raste od znotraj na zunanaj.**

To je pot in smer vsega, kar nastaja! Ne zunanje krpanje raztrganega človeka in ljudstva, ne površno preganjanje bolezenskih izrodov ne hasni mnogo. Bolezen je treba zagrabiti v notranjosti, v jedru in vse škodljivo v kali zamoriti, da se bo zdravje tem močnejše in čisteje javljalo. Nositelj vsega izobraževalnega dela je človek in to jedro prosvete mora biti močno, polno bogatih sil. Biti mora to ves človek, ne polovičarski, zaokrožen mora biti sam v sebi, ukoreninjen v narodu in usidran v Bogu. Odločno hotenje in uresničenje popolnega človeka bo odtehtalo vse one samočasne zadovoljive poizkuse nekega oživljanja utrujenega prosvetnega gibanja. Tu je nakazana pot vsemu delu, ki naj preobrazi naše ljudstvo. Le takemu delu so zajamčeni trajni uspehi. Saj hoče zagrabiti v najbolj tajni notranjosti in ga vzgojiti v celega človeka, ki bo potem na zunanaj močen in resnično zdrav ustvarjal trajne gospodarske, kulturne in verske vrednote.

„Izletji po Karavankah“, sestavil R. Badjura. Ljubljanski profesor Badjura je izdal nedavno prav lično knjižico z zgornjim naslovom. On opisuje Karavanke v obliki eno- ali večdnevni tur ter pokaže tako vsakemu nebroj možnosti izletov po krasnem govorju Ka-

ravank ob Spodnji Zili in Rožu. Knjižici je priložen pregleden zemljevid, ki turistu docela zadostuje za orientacijo. Obenem je pridan tudi krajši tekst o posameznih krajih in možnosti prenočišč. Vodnik je prav točen in orientacija po njem lahka in hitra, oblika je žepna. Nasvetujemo nakup tega vodnika po Karavankah vsem, ki želijo spoznavati lepoto našega gorskega sveta in naših koroških dolin. Dobijo ga ne željo tudi v celovški pisarni.

GOSPODARSKI VESTNIK

Državno gospodarstvo v Avstriji. Zveza narodov je poslala v Avstrijo svojega zastopnika in ta je pred kratkim podal sledeče gospodarsko poročilo o drugem četrtletju 1932: Posojilo, ki se je dovolilo Avstriji, je začetek splošne pomožne akcije za države Srednje Evrope. Zato naj te države ne ovirajo več medsebojnega trgovskega in denarnega prometa. Le tako bo mogoče, da se odpravi vse visoke carinske zidove in omogoči pristo pošiljanje denarja in obračunavanje med trgovci. Avstrija je imela v tem razdobju 937 milijonov dohodkov, to je za 16 milijonov manj od lani. Vendar nikakor ni umestno po tem soditi položaj preoptimistično, ker se bodo dohodki v drugem polletju gotovo znižali. Kreditni zavod je novi ravnatelj toliko uredil, da ne dela novih dolgov. Kar tiče deviz, tujega denarja, je narodna banka izplačala od 10. okt. sem trgovini 242 milijonov, državi in deželam 189 milijonov, skupno tedaj 432 milijonov. Bankam se je oddalo deviz za 332 milijonov, torej za 100 milijonov manj. Pri tej priliki je treba javnost opozoriti na poročilo listov, ki trdijo, da je trgovina oddala državi komaj 10% svojih deviz. Z ostalimi so tržili veletrgovci in prodajali tuje valute za tretjino dražje od države. Tako je prišlo, da je imela država vedno manj tujega denarja: meseca januarja ga je dala trgovcem še za 35 milijonov, aprila samo še 16, junija 12 milijonov. Državna banka je od januarja do junija letošnjega leta izgubila deviz za 97 milijonov šilingov. Za obresti in druga plačila je Avstrija dolžna inozemstvu 148 milijonov. Ko je vlada prepovedala uvoz raznega blaga iz inozemstva, so se začele prazniti domače zaloge. Vrednost teh blagovnih zalog je padla od januarja do majnika od 13 milijonov na 7.4 milijonov. In sedaj nastane vprašanje, kaj potem, ko bodo zaloge izčrpane in za novo blago ne bo nobenih deviz. Ljudstvu bo treba dajati nove zaupanja v domači denar in shranjene devize pridejo koj na dan. — Nevarno stanje avstrijskih hranilnic je bilo na višku meseca aprila. Vseh vlog je bilo januarja 1414, februarja 1427, marca 1440, aprila 1441, majnika 1423, junija 1410 milijonov šilingov.

Gospodarski položaj Jugoslavije. V toliko je njena lega neugodna, ker se vse sosedne države okoli nje skušajo zapirati. Naša Avstrija je slab kupec za njene poljske pridelke, Italija je zadnja leta ustavila skoroda vso lesno trgovino z Jugoslavijo. Lozanska konferenca, ki je na podlagi gotovih pridržkov dovolila, da se Nemčiji črtajo vse reparacijske dajatve v znesku 64 milijard zlatih mark in ji preostane plačilo 3 milijard, je to mogla storiti le s pritrdilom vseh držav, ki so imele pri Nemčiji tirjatve v obliki vojne odškodnine. Med temi državami je tudi Jugoslavija. Z ukinitvijo te odškodnine — za Jugoslavijo znaša ta svota 20 milijonov dolarjev, je bila država občutno prizadeta. Črtanje vojne odškodnine pomeni še večje žrtve za narod in državo in to tem občutljivejše, ker so v zadnjih letih tudi v Jugoslaviji močno padli dohodki naroda in se je tem poslabšal celotni gospodarski položaj. Pa ljudstvo je vajeno štednje in preprostega življenja, ker je v pretežni večini kmečko in to daje Jugoslaviji prednost pred državami, kjer vodijo glavno besedo uradniki in šele v drugi vrsti produktivni sloji.

Izseljenci se vračajo iz Amerike. Ameriški listi poročajo, da zapušča Ameriko več ljudi kakor pa jih prihaja tja. Brezposelni delavci, propadli farmarji in trgovci iščejo svojo srečo v Evropi ob cenejšem življenju. Amerika danes ni več pribežališče dela — in denarjaželjnih. Velika brezposelnost, poostreni zakoni

priseljavanja in številne deportacije so povzročile, da se število priseljencev stalno krči in da začenja rasti število izseljencev iz Amerike. Od 1. julija 1931 do 1. maja 1932 je dospelo v Ameriko 32.990 ljudi, za stalno izselilo iz Amerike pa se jih je 94.904.

Velikovški trg 31. avgusta. Pšenica 31—32, rž 23—25, ječmen 16—18, oves 15—16, ajda 22—24, koruza 16—18, proso 16—18, fižol 32—34, leča 22—25, krompir 6—8, — Prima voli, živa teža 90—1.20, sekunda 70—90, biki in plemenske krave 70—90, klavne krave 40—70, teleta 1.10—1.40, ovce 65—75, prašiči 2.10—2.80. — Sirovo maslo 3.60—4.50, mleko 25—27, jajca 11—14, sladko seno 11—13, kislo 9—11, slama 7—8.

Valutne cene na dunajski borzi dne 6. sept. 1932. Dinar 12.24, marka 168, čehosl. krona 20.95, pengö —, zloty 79.15, lira 36.96, švic. frank 136.90, franc. frank 27.65, špan. pesetas 54.60, angl. funt 24.53, dolar 706.50.

RAZNE VESTI

Cele vasi morajo beračiti. „Berliner Tagblatt“ poroča o strašni bedi ljudstva v srednji Nemčiji, ki se je pred in medvojsko preživljalo z domačo obrtjo in ki je danes postalo žrtev zastoja izvoza in industrializacije. V nekako 400 občinah Turingije vladajo že sedaj tako neznosne in žalostne razmere, da se oblasti bojijo najhujšega za zimo. Župani odlagajo svoja mesta, ker ne morejo več nositi odgovornosti, vse dohodke požrejo podpore najrevnejšim, 15.000 družin, krvavo potrebnih podpore, je brez vsakih sredstev. In če pride kedaj kako naročilo za delo, je tekmovanje tako silno, da odpade sleheren preostanek. Vas Frankenstein pri Rhönu je že izza leta dni dobesedno obsojena s svojimi 1200 prebivalci, da se preživlja samo še od beračije. Ljudje prosijo v bližnji in daljni okolici in si komaj izprosijo potrebno hrano. Policija jim ne dela nikakih težkoč in oblasti izstavljujejo tem revežem na stotine potrdil, da že leta ne uživajo kljub brezposelnosti nikake podpore.

Vsa vas na prodaj. Na drevesu ob cesti, ki pelje v francosko vas Aubepine pri Tonnerre, je pribita velika deska z napisom: „Vas na prodaj.“ Vso vas ponujajo za ceno 500.000 frankov. Kmetje so se namreč izselili v mesto, ker jim življenje v mestih mnogo bolj ugaja. V zadnjem času je tudi na Francoskem v teku gibanje za povratek na deželo. Uspehi tega gibanja se sicer že precej poznajo, ker so kmetje uvideli, da je življenje na deželi vendar lepše kakor v delavskih predmestjih in po tovarnah. Kljub temu obstojijo še vedno vasi, ki so še popolnoma prazne. Na Angleškem so katoličani ustanovili organizacijo, ki je začela gibanje za povratek na deželo. Društvo je postavilo že več kmetij, na katerih so se naselili brezposelni delavci iz mesta. Tako nastajajo nove vasi. — Tudi pri nas v Avstriji je gibanje za povratek na deželo jako močno. Pospešuje ga država, ker ji preseda število brezposelnih. Država namerava odkupiti zemljo na podlagi posebnega zakona celo fidejkomisom, ki so skoro že vsi na bobnu, in jo prepustiti brezposelnim, ki bi jo odplačali v dolgoletnih obrokih državi.

Vila v št. Rupertu pri Celovcu, Bahnstrasse 15. se takoj zamenja za enakovredno v Jugoslaviji (Sloveniji) ali pa tudi proda. Vila obsega 4 sobe in kuhinjo, eno podstrešno sobo, klet itd. približno 2200 m² sadnega in zeleđnjavega vrta ter enonadstropno hišo na dvorišču. Stanovanje v vili je prosto. Zozadavne ponudbe na naslov: **Žebre Ela, Litija, Jugoslavija.** 112

Izobraževalno društvo v Globasnici

priredi o priliki rozarskega žeganja

V NEDELJO, DNE 16. SEPTEMBRA OB 3. URI POPOLNE DNE IGRO

„NAŠA KRI“

in sicer v Šoštarjevi dvorani. Pričetek točen!

Pridite in oglejte si jo! ODBOR.